

omstændigheder (f.eks. drab i gentagelsestilfælde, § 81 a mv.). Samtidig kan det på baggrund af gennemgangen konstateres, at straffen kun er fastsat under normalniveauet i særlige tilfælde.

Som anført ovenfor er der i bemærkningerne til §§ 81 a og 81 b givet anvisninger for de sager om drab og drabsforsøg, som er omfattet af disse bestemmelser. Idet disse særlige strafudmålingsbestemmelser er relativt nye, findes der kun begrænset praksis.

Udvalget kan dog konstatere, at der for drab omfattet af § 81 a, stk. 2, jf. stk. 1, er udmålt livstid, og at der for drabsforsøg omfattet af straffelovens § 81 a, stk. 2, jf. stk. 1, i Højesterets dom af 17. november 2020 blev udmålt en væsentligt strengere straf end udgangspunktet på 6 års fængsel under henvisning til bemærkningerne til straffelovens § 81 a.

Det er på den baggrund udvalgets vurdering, at domstolene har fulgt lovgivers anvisninger om strafudmålingen i den begrænsede praksis, der foreligger vedrørende drab og drabsforsøg omfattet af straffelovens § 81 a.

3. Vold

3.1 Lovgivning og forarbejder

3.1.1 Om gerningsindhold og afgrænsning mellem voldsbestemmelserne

Overordnet er voldsforbrydelserne inddelt i simpel vold, jf. straffelovens § 244, kvalificeret vold, jf. straffelovens § 245, og særlig grov vold, jf. § 246. Strafferammens maksimum er lavest for § 244-vold, højere for § 245-vold og højest for § 246-vold.

Ligesom i dag fandtes voldsbestemmelserne også i §§ 244-246 i Borgerlig Straffelov af 1930, jf. *lov nr. 126 af 15. april 1930*. I denne lov sondredes mellem legemsangreb (§ 244), legemsbeskadigelse (§ 245) og grov legemsbeskadigelse (§ 246), og sondringen blev opretholdt også efter nyaffattelsen af § 244 ved *lov nr. 87 af 15. marts 1939*. Denne sondring adskiller sig dog væsentligt fra den sondring mellem bestemmelserne, som gælder i dag.

Ved *lov nr. 272 af 3. maj 1989* nyaffattedes straffelovens §§ 244-246 og 248-249, hvorved den gældende overordnede afgrænsning mellem voldsforbrydelserne i §§ 244-246 blev etableret. Lovændringen var begrundet i et ønske om at forenkle voldsbestemmelserne og var baseret på Straffelovrådets forslag i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2860. Lovændringen indebar derimod ingen ændringer i den nedre afgrænsning af, hvilke fysiske krænkelse der udgør strafbar vold, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2868-2870. Forarbejder og praksis fra tiden inden lovændringen er således fortsat relevant i relation til den nedre afgrænsning af straffelovens § 244.

3.1.1.1. *Straffelovens § 244*

Efter § 244, som affattet ved lovændringen i 1989, straffedes ”den, der øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme”. Dette er fortsat gerningsindholdet i den nugældende bestemmelse i straffelovens § 244, stk. 1.

Bestemmelsen omfatter forsætlig vold eller andet legemsangreb, der ikke er af en sådan karakter, at det kan henføres under straffelovens § 245. Som eksempler nævnes i bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2868, slag, herunder lussinger og knytnæveslag, kast med genstande, der rammer en anden, benspænd førergreb, bid og lignende. Samme sted fremgår endvidere, at tilføjelsen ”eller på anden måde angriber en andens legeme” i ordlyden omfatter nogle legemsangreb, der består i fremkaldelse af bevidstløshed, ildebefindende og lignende, og som ligger på kanten af eller uden for den sproglige naturlige forståelse af udtrykket ”øver vold”. Straffelovens § 244 retter sig imod fysiske krænkelser af ikke helt bagatelagtig karakter. Omfattet er f.eks. spyt i ansigtet (U 2006.2687H), afklipning af hår (f.eks. U 2005.3311/2Ø) og udtværing af kage i ansigtet (U 2006.2172Ø). Derimod er påvirkninger af psyken eller krænkelser af offerets mere ideelt prægede interesser, f.eks. blufærdigheden, æren eller moralen, ikke omfattet, jf. Folketingstidende 1993-94, 1. samling, tillæg A, spalte 1343.

3.1.1.2. *Straffelovens § 245*

Efter § 245, som affattet ved lovændringen i 1989, straffes (stk. 1) ”den, som udøver et legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling” eller (stk. 2) ”den, som uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred”. Der er ikke siden foretaget ændringer i gerningsindholdet i § 245.

Vedrørende § 245, stk. 1, fremgår det af bemærkningerne til 1989-lovændringen, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2869, at legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter tænkes afgrænset på samme måde som efter den hidtil gældende bestemmelse i § 244, stk. 2. Forarbejder og praksis vedrørende denne bestemmelse kan således fortsat være relevant med hensyn til afgrænsningen mellem §§ 244 og 245. Som eksempler på forhold, der vil være omfattet af § 245, stk. 1, nævnes samme sted voldshandlinger begået under anvendelse af våben, såsom geværer, pistoler, økser, knive m.v., og kast med genstande, der kan påføre offeret ikke uvæsentlige skader. Slag med redskaber, som f.eks. ølflasker, stove, kæder m.v. vil efter omstændighederne også være omfattet af bestemmelsen. Videre fremgår, at også vold, der udøves uden anvendelse af redskaber og våben, kan være omfattet af § 245, stk. 1, og der nævnes som eksempler håndkantslag mod halsen, kvælergreb og i almindelighed også spark i ansigtet.

Simpel vold henhører under § 244, og uagtsomme skader heraf kan i almindelighed ikke bringe forholdet ind under § 245, stk. 1. Er der tale om alvorlige skader, kan der imidlertid være

holdepunkter for at bedømme den udøvede vold som særligt farlig og dermed omfattet af § 245, stk. 1, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2864.

Ved mishandling efter § 245, stk. 1, der indtil 1989-lovændringen var kriminaliseret i § 244, stk. 3, 2. pkt., forstås ifølge bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2869, en gentagen voldsudøvelse over en vis tidsperiode mod et mere eller mindre værgeløst offer, typisk et barn eller en ægtefælle. Udtrykket mishandling har selvstændig betydning i de tilfælde, hvor den vold, der anvendes, ikke er af særligt rå, brutal eller farlig karakter.

Straffelovens § 245, stk. 2, vedrører forsætlig tilføjelse af skade på en persons legeme eller helbred. Ikke kun den fysiske, men også den psykiske helbredstilstand er omfattet. Udtrykket ”skade” skal ifølge bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2869-2870, forstås i overensstemmelse med den på daværende tidspunkt hidtidige praksis, hvorefter bl.a. udslåede eller beskadigede tænder, snitsår eller flænger, der kræver syning, en brækket finger eller tå, og hjernerystelser (bortset fra de letteste) skulle anses som omfattet. En afgørende betingelse for anvendelse af bestemmelsen er, at gerningspersonen har handlet med forsæt til at tilføje den pågældende skade, jf. straffelovens § 19. Kan skadetilføjelsen alene tilregnes gerningspersonen som uagtsom, falder forholdet uden for § 245, stk. 2.

3.1.1.3. Straffelovens § 246

Straffelovens § 246 blev ved 1989-lovændringen udformet således, at bestemmelsen omfattede en særlig delmængde af overtrædelser af § 245. De overtrædelser, der var omfattet af bestemmelsen, var legemsangreb omfattet af § 245, som havde været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger, at der forelå særdeles skærpende omstændigheder. Ved *lov nr. 350 af 23. maj 1997* foretoges en mindre ændring af § 246, således at ”haft så alvorlige følger” ændredes til ”haft så alvorlige skader eller døden til følge”. Ændringen havde ikke til formål at ændre bestemmelsens anvendelsesområde, idet den hidtil gældende formulering allerede omfattede tilfælde, hvor volden havde medført, at offeret var afgået ved døden. Ændringen indebar imidlertid en tydeligere angivelse af bestemmelsens anvendelse ved vold med døden til følge, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3212. Bestemmelsens anvendelsesområde er heller ikke siden ændret. Se i øvrigt om lovændringen nedenfor i afsnit 3.1.2.

For at et forhold omfattes af § 246 kræves, at der foreligger ”særdeles skærpende omstændigheder”. Denne bedømmelse kan ifølge ordlyden skyldes voldens grove beskaffenhed eller dens alvorlige følger. Det sidstnævnte led vil omfatte forsætlig og uagtsom påførelse af meget betydelig legemsskade, herunder varig invalidering, samt uagtsom forvoldelse af dødens indtræden, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2870. Endvidere fremgår det af bemærkningerne, at § 246 bl.a. er tiltænkt anvendt i sager om grov vold, herunder skud med våben eller stik med

kniv, hvor offeret er afdødt ved døden, men hvor der ikke kan bevises forsæt til drab, jf. straffelovens § 237.

Straffelovens §§ 244-246 er siden ændret en række gange, bl.a. med henblik på straffeskærpelse, se herom nedenfor i afsnit 3.1.2.

Kvindelig omskæring blev ved *lov nr. 386 af 28. maj 2003* udsondret til kriminalisering i en selvstændig bestemmelse i straffelovens § 245 a. Ifølge bemærkningerne med lovforslaget havde udsondringen til hensigt ”stærkere at markere samfundets afstandtagen fra disse lemlæstende og rent traditionsbestemte indgreb”, jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 5522.

3.1.2 Om strafferammer og lovgivers anvisninger vedrørende strafudmåling ved overtrædelse af voldsbestemmelserne

Som det fremgår ovenfor af afsnit 3.1.1, foretoges ved *lov nr. 272 af 3. maj 1989* en forenkling af straffelovens voldsbestemmelser. Normalstrafferammen blev ved lovændringen for § 244 fastsat til bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder, for § 245 til fængsel indtil 4 år og for § 246 til fængsel indtil 8 år.

Inden lovændringen havde straffelovens § 244 indeholdt en række skærpelseskriterier bestående i uagtsomme følger af handlingen med forskellige tilhørende sidestrafferammer. Lovændringen medførte, at alle disse kvalificerende omstændigheder, ikke længere var anført i ordlyden, og at flere forskelligartede voldshandlinger herefter skulle indeholdes inden for den samme strafferamme. I bemærkningerne til lovændringen anførtes dog, at lovændringen ikke betød, at disse omstændigheder, der tidligere havde været opført i lovteksten, ikke længere skulle tillægges betydning, men blot at det blev overladt til domstolene at afgøre, hvilken vægt der skulle tillægges sådanne forhold ved udmåling af straffen inden for normalstrafferammen, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2863. Særligt blev det fremhævet, at det efter lovændringen ikke længere ville være nødvendigt at inddele volds ofre i sagesløse og ikke-sagesløse, og at det herefter ville bero på rettens nærmere vurdering, hvilken vægt der skulle lægges på de foreliggende oplysninger om volds ofrenes forudgående adfærd og på forholdet mellem gerningsmand og offer sammenholdt med voldens beskaffenhed og andre faktorer af betydning for strafudmålingen.

Vedrørende de nye strafferammer og strafudmålingen inden for disse fremgår i øvrigt af bemærkningerne til lovændringen, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2865 ff., bl.a. følgende:

”De valgte strafferammer indebærer, at der for visse voldstypers vedkommende bliver tale om et mindre strafmaksimum end det, der gælder i dag. Dette vil bl.a. være

tilfældet i sager om ordinær vold mod sagesløs med mindre skader til følge, der i dag er omfattet af § 244, stk. 4, jf. stk. 3, og som efter forslaget vil henhøre under § 244. Omvendt vil bl.a. forhold, der i dag er undergivet et strafmaksimum i § 244, stk. 2, på fængsel i 2 år, efter forslaget være omfattet af § 245, stk. 1, med et strafmaksimum på fængsel indtil 4 år.

Justitsministeriet lægger i den forbindelse afgørende vægt på at fremhæve, at strafmaksima i §§ 244-246 i overensstemmelse med Straffelovrådets indstilling er fastsat ud fra overvejelser om – bl.a. støttet på oplysninger om gældende udmålingspraksis – hvilken straf der bør kunne være plads til at udmåle for den enkelte gerningstype i sin grovest tænkelige form. Der er derimod ikke i kraft af selve de fastsatte strafmaksima tilsigtet nogen generel påvirkning af det faktiske udmålingsniveau i voldssager. Det foreslåede normalmaksimum i § 244 skal således ikke opfattes som et signal til en lavere strafudmåling, men er udtryk for en tilpasning af lovens hovedregel til det faktiske behov for udmåling i det store flertal af almindelige voldssager. Det behov, der kan være for at justere den nugældende udmålingspraksis i visse typer af voldssager, er omtalt nedenfor.

3.4.2. Som nævnt ovenfor under pkt. 3.1. har Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 ikke begrænset sig til at foreslå en ny og forenklet affattelse af straffelovens voldsbestemmelser. Rådet er også gået ind i en nærmere vurdering af de straffe, der faktisk udmåles i voldssager. Til brug for denne vurdering har Straffelovrådet bl.a. udarbejdet en oversigt over inddeling af voldshandlinger i forskellige typer, som f.eks. gadevold, restaurationsvold, selskabsvold, familievold osv. Endvidere er der i betænkningen foretaget en gennemgang af udmålingspraksis i voldssager. Af betænkningens tabel 17 (side 120), hvor udmålingspraksis ved berigelsesforbrydelser og voldsforbrydelser sammenlignes, fremgår, at der i ca. 60 pct. af samtlige voldssager i 1984 blev idømt ubetinget frihedsstraf. Betinget dom og tiltalefrafald anvendtes i ca. 25 pct. af sagerne, medens bødestraf blev idømt i ca. 14 pct. af sagerne.

Ser man alene på længden af de udmålte frihedsstraffe, viser Rådets gennemgang af udmålingspraksis for perioden 1979-1984 (betænkningen s. 145-146), at ca. 80-85 pct. af alle udmålte fængsels- og hæftestraffe for vold ikke overstiger 3 måneder, og i langt de fleste domme overstiger de fastsatte straffe ikke 60 dage.

Straffelovrådet har på den baggrund overvejet, om strafudmålingen i voldssager kan anses for passende. Straffelovrådet har sammenfattende udtalt, at man hverken kan anbefale en almindelig strafskærpelse eller betydelige reduktioner i sanktionsniveauet i voldssager. Derimod har Rådet peget på behovet for en større nuancering af strafudmålingen, bl.a. således at der på den ene side indtræder skærper med hensyn til nogle af de groveste tilfælde inden for normalområdet, navnlig hvor det drejer sig om tilfældig vold af grov karakter, samtidig med at bødestraf og betinget dom anvendes i lidt videre omfang i mindre alvorlige sager.

Justitsministeriet deler Straffelovrådets opfattelse, hvorefter der er behov for en større differentiering af strafudmålingen i voldssager indenfor normalområdet. Det er ikke tilfredsstillende, at der i dag almindeligvis kun er en straflængde på omkring

een måned, der skiller de grove fra de mindre grove tilfælde inden for normalområdet. En større nuancering bør efter Justitsministeriets opfattelse ske ved, at straffene i de grovere tilfælde skærpes. Herved vil der blive skabt et mere proportionalt forhold i strafudmålingen mellem forskellige typer af voldsforbrydelser indbyrdes. Som grovere tilfælde indenfor normalområdet tænkes f.eks. på tilfælde, hvor gerningsmanden overfalder helt sagesløse personer med knytnæveslag og/eller spark eventuelt med skade til følge. Er der ved voldsudøvelsen anvendt våben, herunder kniv, falder forholdet udenfor normalområdet og vil være undergivet en væsentlig strengere bedømmelse.

Det fremgår af de ovenfor angivne oplysninger om udmålingspraksis i voldssager, at der i et vist omfang i dag anvendes bøde og betinget dom. Justitsministeriet har ikke grundlag for generelt at vurdere, om det i mindre alvorlige sager om vold vil være forsvarligt at anvende bøde og betinget dom i videre omfang, end det allerede finder sted i dag.”

Ved *lov nr. 350 af 23. maj 1997* blev straffelovens § 245 og § 246 ændret med henblik på en skærpelse af straffen i de særligt grove voldstilfælde. Denne ændring tilsigtede, at straffen inden for de allerede gældende strafferammer skulle forhøjes med gennemgående 1 år i de sager, der falder ind under henholdsvis straffelovens § 245 og § 246, og hvor der efter hidtidig praksis blev idømt fængsel i over 1 år, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3200. Var der efter hidtidig praksis idømt 2 års fængsel, skulle der idømmes 3 års fængsel. Ved formuleringen, at straffen inden for de eksisterende strafferammer skulle ”forhøjes med gennemgående 1 år”, tilsigtedes, at strafskærpelsen skulle slå fuldt ud igennem i alle sager, hvor der efter hidtidig praksis var udmålt straf af over 1 års fængsel, bortset fra de tilfælde, der lå i det øverste område op imod strafferammens maksimum på 8 års fængsel.

Konkret blev der ved lovændringen for det første indsat et 2. pkt. i § 245 om betydelig skade på legeme eller helbred. Af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3212, fremgår dog, at strafskærpelsen ikke kun skulle slå igennem i de tilfælde, hvor skaden er betydelig:

”I § 245, stk. 1, foreslås indsat et nyt punktum, der angiver det som en særligt skærpende omstændighed, at et legemsangreb, der er omfattet af 1. pkt. (legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller mishandling), har haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge.

Udtrykket »betydelig skade på legeme og helbred« i den nye bestemmelse kendes fra straffelovens § 249 om uagtsom skadeforvoldelse og er således et indarbejdet begreb i retspraksis. Det omfatter bl.a. skader, der medfører varigt men, kraniebrud, brud på kæben, lårbensbrud og fjernelse af milt. Sygehusophold på mere end nogle ugers varighed er normalt tilstrækkeligt.

Selv om skaden ikke er betydelig, vil tilfældet dog kunne være omfattet af skærpeisen, hvis volden p.g.a. sin karakter har ført til en straf på over 1 års fængsel.

Den betydelige skade på legeme eller helbred skal kunne tilregnes gerningsmanden som uagtsom (jf. straffelovens § 20).”

For det andet nyaffattedes § 245, stk. 2. Der var med ændringen ikke tilsigtet nogen ændring af anvendelsesområdet, men ændringen indebar ifølge bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3212, at der også i de tilfælde, der er omfattet af § 245, stk. 2, skulle ske en skærpelse af straffen med 1 år, hvis tilfældet var af en sådan grovhed, at det efter den hidtil gældende praksis ville have medført fængsel i mere end 1 år.

Som det fremgår ovenfor af afsnit 3.1.1.3. foretoges endelig ved lovændringen en ændring af § 246, således at ”haft så alvorlige følger” ændredes til ”haft så alvorlige skader eller døden til følge”. Ændringen havde til formål, at der også for § 246-forhold skulle ske en forhøjelse af straffen med 1 år, såfremt forholdet hidtil ville have medført en frihedsstraf på mere end 1 år.

Af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3212, fremgår videre:

”Hvis der er tale om en fællesstraf, hvori indgår en reststraf efter prøveløsladelse eller en tidligere betinget dom, og det er disse afgørelser, der begrundes, at straffen bliver over 1 år, er sagen ikke omfattet af den foreslåede skærpelse.

Hvis straffen for det aktuelle voldsforhold overstiger 1 år på grund af bestemmelsen om gentagelsesvirkning i § 247, skal der heller ikke ske strafskærpelse efter de foreslåede regler.”

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 gennemførtes en forhøjelse af strafferammerne i voldsbestemmelserne samtidig med, at der forudsattes en gennemgående forhøjelse af strafniveauet. Ved lovændringen forhøjedes således strafmaksimum i straffelovens § 244 fra fængsel indtil 1 år og 6 måneder til fængsel indtil 3 år, strafmaksimum i straffelovens § 245 forhøjedes fra 4 til 6 års fængsel, og strafmaksimum på fængsel indtil 8 år i straffelovens § 246 forhøjedes til fængsel indtil 10 år.

Lovændringen tilsigtede i øvrigt ifølge bemærkningerne, jf. Folketingstidende 2001-02, 2. samling, tillæg A, side 2929, at strafniveauet i voldsager gennemgående skulle forhøjes med omkring en tredjedel i forhold den straf, der hidtil var fastsat af domstolene. Det forhøjede strafniveau skulle efter forslaget anvendes i de sager, der falder ind under straffelovens to bestemmelser om den grove vold (straffelovens § 245 og § 246). Det forhøjede strafniveau på omkring en tredjedel skulle desuden som overvejende hovedregel slå igennem i de sager, der er omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold.

For overtrædelser af § 244 gjaldt således, at forhøjelsen skulle slå igennem i f.eks. sager om såkaldt gadevold, hvor gerningsmanden på gaden eller tilsvarende steder overfalder en person, som gerningsmanden ikke kender, og hvor ofret hverken ved ord eller handling kan siges at have foranlediget volden. Det samme gjaldt med hensyn til f.eks. sager om såkaldt familievold, hvilket skulle forstås som vold mod en ægtefælle, samlever eller kæreste eller lignende, eventuelt en person, som gerningsmanden tidligere har haft et forhold til, samt sager om vold mod børn (denne definition er således bredere end definitionen af familievold i betænkning nr. 1099/1987). Samtidig var der ifølge bemærkningerne, jf. Folketingstidende 2001-02, 2. samling, tillæg A, side 2935, grund til at tilstræbe en vis yderligere nuancering af straffniveaue i sager om vold omfattet af § 244, alt efter hvilken type af voldssag der er tale om. Det fremgår således, at selv om også simpel vold opstået i forbindelse med værtshusbesøg mv. kunne indebære en alvorlig krænkelse af ofret, fandt man ikke, at der i sager af denne karakter sammenlignet med f.eks. sager om såkaldt gadevold eller vold mod børn var tilstrækkelig anledning til generelt at forhøje straffniveaue. Det var derfor ikke tilsigtet, at strafforhøjelsen skulle slå igennem i sager om såkaldt restaurationsvold.

Ved *lov nr. 358 af 29. april 2018* foretoges sproglige ændringer af §§ 245, 245 a og 246 med henblik på at indsætte anvisninger i lovbemærkningerne vedrørende straffniveaue i skærpene retning. Der kan bl.a. henvises til afsnittet om Justitsministeriets overvejelser i lovforslagets almindelige bemærkninger, jf. Folketingstidende 2017-18, tillæg A, L 142 som fremsat, side 3, hvoraf bl.a. fremgår:

”2.2. Justitsministeriets overvejelser

Ofre for grov vold efterlades ofte med markante psykiske og fysiske mén. Det er væsentligt for regeringen, at straffen for grov vold afspejler forbrydelsens grovhed, og det er ikke tilfældet med det nuværende straffniveau.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der er behov for, at straffen i voldssager efter straffelovens § 245, § 245 a og § 246 gennemgående forhøjes med omkring en tredjedel i forhold til den straf, der i dag ville blive fastsat af domstolene.

Justitsministeriet finder endvidere efter drøftelse med Rigsadvokaten, at der i visse tilfælde bør ske en større nuancering i strafudmålingen efter straffelovens § 245, end det er tilfældet i dag.

Dette gælder for de allergroveste tilfælde af vold efter straffelovens § 245, herunder særligt hvor forurettede er blevet udsat for meget omfattende vold, eventuelt begået af flere gerningsmænd, og har fået betydelige skader. Der lægges således op til, at der i de alvorligste sager, som i dag bliver afgjort med straffe i niveaue fra omkring 1 år og 9 måneders fængsel, udmåles en straf, der har en bedre sammenhæng med straffniveaue for vold omfattet af straffelovens § 246. Da sagerne er meget

forskellige, er det ikke muligt at angive et generelt straffeskærpselsesniveau, men der lægges med lovforslaget op til, at der ud over den generelle straffeskærpselse med en tredjedel i disse tilfælde sker en yderligere skærpselse, som vil afhænge af den enkelte sags nærmere omstændigheder.

Dette gælder endvidere i alle sager efter straffelovens § 245, hvor der er anvendt kniv eller lignende. Når der er anvendt kniv eller lignende, vil det typisk indebære en betydelig fare for forurettede, og i mange tilfælde vil det være mere eller mindre tilfældigt, om den forurettede har fået alvorlige skader eller ej. Der bør således i disse sager ske en yderligere skærpselse af straffen ud over den generelle skærpselse med en tredjedel. Den yderligere skærpselse skal afspejle den potentielle fare ved vold begået med en kniv eller lignende. Med lovforslaget lægges der f.eks. op til, at en sag om grov vold med anvendelse af kniv eller lignende, der i dag af domstolene afgøres med 3 måneders fængsel, efter lovændringen som udgangspunkt skal afgøres med 5 måneders fængsel. Hvis der er tale om en sag, der i dag afgøres med fængsel i 1 år og 6 måneder, lægges der op til, at straffen efter lovændringen som udgangspunkt skal være i niveauet fra fængsel i 2 år og 3 måneder til fængsel i 2 år og 6 måneder.

Den foreslåede generelle straffeskærpselse med en tredjedel skal i de allergroveste tilfælde efter straffelovens § 246 tilpasses det eksisterende straffniveau for bl.a. drabsforsøg, som der ikke tilsigtes ændringer i, og det er på den baggrund ikke tilsigtet, at den fulde skærpselse skal slå igennem i alle tilfælde efter straffelovens § 246. Den fulde strafforhøjelse skal således ske i sager om overtrædelse af straffelovens § 245 og § 245 a og inden for normalområdet i § 246, dvs. i modsætning til navnlig de allergroveste sager om overtrædelse af straffelovens § 246.

Navnlig på den baggrund finder Justitsministeriet, at de gældende strafferammer med strafmaksimum på henholdsvis 6 og 10 år er tilstrækkeligt høje til at rumme alle tænkelige forhold omfattet af bestemmelserne i straffelovens § 245, § 245 a og § 246, herunder også med de tilsigtede straffeskærpselser.”

Der henvises endvidere til lovforslagets specielle bemærkninger, jf. Folketingstidende 2017-18, tillæg A, L 142 som fremsat, side 5 f., hvoraf bl.a. fremgår:

”Til nr. 1

Efter straffelovens § 245 straffes den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, med fængsel indtil 6 år. Har et sådant legemsangreb haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge, skal dette betragtes som en særligt skærpende omstændighed.

Med lovforslaget foreslås det at ændre ”som” til ”der” i straffelovens § 245, stk. 1, 1. pkt., og stk 2. Der er alene tale om en sproglig ændring af lovteksten, som har til formål at give mulighed for i bemærkningerne at angive nærmere retningslinjer om straffniveauet efter bestemmelsen. Med ændringen er det forudsat, at der skal ske en forhøjelse af straffen med en tredjedel i forhold til den straf, der hidtil har været fastsat af domstolene. Dette indebærer eksempelvis, at en sag om grov vold, der i

dag ville blive afgjort med 9 måneders fængsel, efter forslaget skal afgøres med 1 års fængsel.

Herudover forudsættes det med lovforslaget, at der – ud over skærpelsen med en tredjedel – sker en yderligere skærpelse af straffene for de allervorreste overtrædelser af straffelovens § 245, herunder særligt hvor forurettede er blevet udsat for meget omfattende vold, eventuelt begået af flere gerningsmænd, og har fået betydelige skader. Der lægges således op til, at der i de alvorligste sager, der i dag bliver afgjort med straffe i niveauet fra omkring 1 år og 9 måneders fængsel, udmåles en straf, der har en bedre sammenhæng med straffniveauet for vold omfattet af straffelovens § 246. Da sagerne er meget forskellige, er det ikke muligt at angive et generelt straffskærpsniveau, men der lægges med lovforslaget op til, at der ud over den generelle straffskærpelse med en tredjedel i disse tilfælde sker en yderligere skærpelse, som vil afhænge af den enkelte sags nærmere omstændigheder.

Det forudsættes endvidere, at der – ud over skærpelsen med en tredjedel – sker en yderligere skærpelse i alle sager efter straffelovens § 245, hvor der er anvendt kniv eller lignende. Med lovforslaget lægges der f.eks. op til, at en sag om grov vold med anvendelse af kniv eller lignende, der i dag af domstolene afgøres med 3 måneders fængsel, efter lovændringen som udgangspunkt skal afgøres med 5 måneders fængsel. Hvis der er tale om en sag, der i dag afgøres med fængsel i 1 år og 6 måneder, lægges der op til, at straffen efter lovændringen som udgangspunkt skal være i niveauet fra fængsel i 2 år og 3 måneder til fængsel i 2 år og 6 måneder.

Med kniv eller lignende forstås bl.a. genstande, der er omfattet af lov om knive og blankvåben mv., jf. lov nr. 376 af 27. april 2016. Herudover omfattes genstande, som falder uden for anvendelsesområdet af lov om knive og blankvåben mv., hvis genstanden er benyttet som en kniv, og angrebets potentielle farlighed taler for, at det skal sidestilles med angreb begået med en kniv eller andet blankvåben. Som eksempel kan nævnes et angreb begået med et glasskår, der er benyttet som en kniv.

[...]

Til nr. 3

Efter straffelovens § 246 kan straffen stige til fængsel i 10 år, hvis et legemsangreb, der er omfattet af straffelovens § 245 eller § 245 a, har været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger eller døden til følge, at der foreligger særdeles skærpende omstændigheder.

Med lovforslaget foreslås det at ændre ”, der er omfattet af § 245 eller § 245 a,” til: ”omfattet af § 245 eller § 245 a” i straffelovens § 246. Der er alene tale om en sproglig ændring af lovteksten, som har til formål at give mulighed for i bemærkningerne at angive nærmere retningslinjer om straffniveauet efter bestemmelsen. Med ændringen er det forudsat, at der skal ske en forhøjelse af straffen med en tredjedel i forhold til den straf for særlig grov vold, der hidtil har været fastsat af domstolene. Dette indebærer eksempelvis, at en sag, der i dag ville blive afgjort med 3 års fængsel, efter forslaget skal afgøres med 4 års fængsel.

Den foreslåede generelle straffeskærpelse med en tredjedel skal i de allergroveste tilfælde efter straffelovens § 246 tilpasses det eksisterende straffniveau for bl.a. drabsforsøg, som der ikke tilsigtes ændringer i, og det er på den baggrund ikke tilsigtet, at den fulde skærpelse skal slå igennem i alle tilfælde efter straffelovens § 246. Den fulde strafforhøjelse skal således ske i sager om overtrædelse af straffelovens § 245 og § 245 a og inden for normalområdet i § 246, dvs. i modsætning til navnlig de allergroveste sager om overtrædelse af straffelovens § 246.

[...]"

Ved *lov nr. 718 af 8. juni 2018* indsattes stk. 2 om vold i nære relationer i straffelovens § 244. Bestemmelsen lyder: "Begås forhold, der er nævnt i stk. 1, gentagne gange over en periode af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand, uden at forholdet er omfattet af § 245, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år." § 244, stk. 2, finder ifølge bemærkningerne, jf. Folketingstidende 2017-18, tillæg A, L 223 som fremsat, side 3, bl.a. anvendelse på vold begået af personer i forurettedes husstand, f.eks. forældres, stedforældres eller plejeforældres vold mod deres børn eller sted-/plejebørn, vold mellem søskende og vold mellem samlevende. Bestemmelsen finder ligeledes anvendelse på vold begået af personer med en nær tilknytning til husstanden. Det vil eksempelvis kunne være tidligere ægtefæller, der stadig jævnlige kommer i husstanden, f.eks. fordi deres fællesbørn har bopæl der, eller en onkel, der er involveret i opdragelsen af børnene.

Lovændringen foretoges som led i gennemførelsen af den daværende regerings udspil "Ét Danmark uden parallelsamfund – Ingen ghettoer i 2030", hvori et af initiativerne vedrørte "en hårdere kurs over for vold i hjemmet". Lovændringen indebar således en skærpelse af straffen for simpel vold, der begås gentagne gange over en periode af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand, uden at forholdet er omfattet af straffelovens § 245 om bl.a. mishandling. Af bemærkningerne fremgår, at det med lovforslaget var tilsigtet, at straffniveauet for sådanne overtrædelser skulle fordobles sammenlignet med det hidtidige straffniveau for sådanne overtrædelser, jf. Folketingstidende 2017-18, tillæg A, L 223 som fremsat, side 3.

Ved *lov nr. 452 af 20. april 2022* foretoges en sproglig ændring af straffelovens § 244, stk. 2, med henblik på at give mulighed for i bemærkningerne at angive nærmere retningslinjer for straffniveauet. Desuden indsattes i straffelovens § 245, stk. 1, et nyt 3. pkt.

Vedrørende ændringen af straffelovens § 244, stk. 2, fremgår det af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, L 113 som fremsat, side 71, at det med ændringen forudsættes, at straffniveauet for overtrædelse af bestemmelsen forhøjes med ca. en tredjedel sammenlignet med det gældende straffniveau, hvis den forurettede er under 18 år. Det betyder ifølge

bemærkningerne, at der i sager, hvor der i dag f.eks. udmåles en straf på fængsel i 3 måneder, fremover vil skulle udmåles en straf på 4 måneder.

Med lovændringen er indsat et nyt 3. pkt. i straffelovens § 245, stk. 1, hvorefter det skal betragtes som en særligt skærpende omstændighed, hvis legemsangrebet eller mishandlingen er begået mod en person under 18 år af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand. Af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, L 113 som fremsat, side 71, fremgår, at det med lovændringen forudsættes, at strafniveauet for grov vold eller mishandling, jf. § 245, som begås mod en person under 18 år af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand, skal forhøjes med ca. en tredjedel sammenlignet med det hidtil gældende strafniveau i sådanne sager, og at dette betyder, at der i sager, hvor der f.eks. ville blive udmålt en straf på fængsel i 6 måneder, fremover vil skulle udmåles en straf på 8 måneder.

3.1.3 Særlige strafudmålingsbestemmelser for legemsangreb

Straffelovens § 247 og § 248 udgør særlige strafudmålingsbestemmelser vedrørende legemsangreb under visse nærmere bestemte omstændigheder. Efter straffelovens § 247, stk. 1, kan straffen for overtrædelse af §§ 243-246 forhøjes med indtil det halve, hvis gerningspersonen er tidligere dømt for forsægtligt legemsangreb, for psykisk vold eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsægtlig vold (vold i gentagelsestilfælde). Det samme gælder efter § 247, stk. 2, når en overtrædelse af §§ 244-246 begås over for en person, der efter karakteren af sit arbejde er særligt udsat for vold.

Straffelovens § 247 blev nyaffattet ved *lov nr. 366 af 18. maj 1994*. Af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1993-94, 1. samling, tillæg A, spalte 1345, fremgår, at det havde været overvejet, om der var behov for en generel forhøjelse af strafferammerne for voldsforbrydelser med henblik på en generel skærpelse af voldsstraffene. Dette fandt man dog ikke anledning til.

Dog fandt man anledning til at nyaffatte § 247 for at indføre en almindelig gentagelsesvirkning for alle voldsforbrydelser, uanset hvilken straf den tidligere voldsforbrydelse havde medført. Inden ændringen havde det været et krav, at der tidligere var udmålt frihedsstraf. Af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1993-94, 1. samling, tillæg A, spalte 1346, fremgår de følgende anvisninger vedrørende strafniveauet:

”Lovforslaget tilsigter, at domstolene i tilfælde af gentagelse forhøjer straffen med omkring en tredjedel i forhold til den straf, der i dag ville blive fastsat, bl.a. i lyset af, at der er tale om recidiv. Som eksempel kan nævnes en voldssag, der som førstegangstilfælde i dag ville udløse en straf på f.eks. fængsel i 60 dage, og som bl.a. efter karakteren af den udøvede vold og det tidligere forhold i gentagelsestilfælde ville udløse straf af fængsel i 3 måneder. Gennemføres forslaget, forudsættes det, at dette forhold fremtidig vil udløse en straf af fængsel i 4 måneder.

Gentagelsesvirkningen forventes ikke i alle tilfælde at slå igennem med ganske samme styrke, idet det i nogen grad må afhænge af voldsforholdets nærmere beskaffenhed. Det tilsigtes dog, at den fulde strafforhøjelse med en trediedel generelt skal ske i voldstilfælde inden for normalområdet i modsætning til navnlig de groveste voldssager.

Hvad angår karakteren af det eller de tidligere voldsforhold bemærkes, at dette forholds grovhed ikke i sig selv bør tillægges afgørende betydning. Som eksempel kan nævnes en voldssag, der som førstegangstilfælde ville udløse en straf på f.eks. fængsel i 3 måneder, og hvor gerningsmanden tidligere har begået et relativt ubetydeligt voldsforhold, hvor der f.eks. er idømt bøde, således at der efter gældende praksis ikke ville ske nogen forhøjelse af straffen for det nye forhold. Gennemføres lovforslaget, forudsættes straffen i et sådant tilfælde ligeledes forhøjet, således at sagen udløser en straf af fængsel i 4 måneder.”

Af de specielle bemærkninger, jf. Folketingstidende 1993-94, 1. samling, tillæg A, spalte 1364, fremgår desuden følgende vedrørende § 247, stk. 1:

”Anvendelsen af den nye gentagelsesbestemmelse vil i øvrigt skulle ske med de begrænsninger, der følger af straffelovens § 81, dvs. at gentagelsesvirkningen ikke udløses af voldshandlinger, der er begået før det fyldte 18. år, eller hvor der er forløbet 5 år efter, at den tidligere straf er udstået. Det er desuden en betingelse, at det tidligere forhold var pådømt, inden det nye voldsforhold blev begået.”

Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelsen om begrænsning af gentagelsesvirkningen ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 blev flyttet til § 84 og ændret, således at 18 års-grænsen blev ophævet, og at tidligere straffedomme fremover skulle tillægges betydning i 10 år i stedet for 5 år efter udståelse mv. Af bemærkningerne til lovændringen fremgår, at det måtte forventes, at de foreslåede skærper i § 84 ville kunne få en vis betydning for den vægt, domstolene i forbindelse med strafudmåling inden for normalstrafferammen tillægger en straffedom, der ligger længere tilbage i tid, eller som vedrører forhold, som er begået, før den pågældende fyldte 18 år, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3322.

Vedrørende § 247, stk. 2, fremgår af de specielle bemærkninger til lov nr. 366 af 18. maj 1994, jf. Folketingstidende 1993-94, 1. samling, tillæg A, spalte 1364:

”Bestemmelsens stk. 2 vedrører det strafferetlige værn for særligt udsatte persongrupper. Der kan således efter ordlyden ske en strafforhøjelse med indtil det halve, når en voldsforbrydelse begås over for en person, der efter karakteren af sit arbejde er særligt udsat for vold.

Om den personkreds, der omfattes af bestemmelsen, henvises til pkt. 3.2.2. i de almindelige bemærkninger. Det er en betingelse for strafskærpelsen, at volden

begås under selve erhvervsudøvelsen og ikke f.eks. på tidspunkter, hvor den pågældende holder fri. På den anden side udelukker det ikke anvendelsen af bestemmelsen, at det voldelige overfald finder sted i arbejdstiden under en pause, f.eks. når hyrevognschaufføren opholder sig på en rasteplads for at spise eller få et hvil.

Det må antages, at der allerede i dag ved udmålingen af straffen for voldsforbrydelser over for f.eks. hyrevognschauffører tages hensyn til, at der er tale om vold over for en særlig udsat persongruppe. Ved lovforslaget tilsigtes imidlertid en yderligere strafskærpelse i sådanne tilfælde. Det forudsættes, at strafforhøjelsen er i størrelsesordenen en trediedel i forhold til det nugældende udmålingsniveau på tilsvarende måde som ved anvendelsen af stk. 1.

Ved kriminalitetsformer, hvori der indgår vold, som fuldt ud absorberes af hovedforbrydelsen, f.eks. røveri efter § 288 eller ulovlig tvang efter § 260, finder stk. 2 – som det fremgår af dens formulering – ikke anvendelse.”

Straffelovens § 248 giver mulighed for strafbortfald i tilfælde, hvor legemsangrebet er sket i forbindelse med slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld med angriberen.

I nedenstående behandles §§ 247-248 ikke særskilt, men inddrages i forbindelse med redegørelsen for strafniveauet for overtrædelse af §§ 244-246.

Det bemærkes i øvrigt, at vold kan indgå som et tvangsmiddel i en række andre forbrydelser som f.eks. røveri. I disse tilfælde vil der kun skulle straffes i sammenstød med voldsbestemmelserne, hvis den anvendte vold er omfattet af straffelovens §§ 245 eller 246, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2869.

3.2 Praxis og delkonklusioner

3.2.1 Generelle bemærkninger

Som det fremgår ovenfor, er strafferammerne i straffelovens §§ 244, 245 og 246 henholdsvis bøde eller fængsel indtil 3 år, fængsel indtil 6 år og fængsel indtil 10 år.

De meget vide strafferammer – fra bøde til fængsel i 10 år – viser, at voldssager kan vedrøre handlinger af meget forskelligartet karakter og grovhed.

Vold, der henføres under straffelovens §§ 244, 245 og 246, spænder således fra den helt simple vold i form af et enkelt slag eller skub uden personskade til den alvorligere vold, f.eks. slag, herunder med redskaber, spark eller anvendelse af kniv med skader til følge, og til den særdeles grove vold, der fører til, at forurettede får invaliderende varige mén eller afgår ved døden.